Jüdische Pester Zeitung.

דיעזעס בלאטט ערשיינט צווימאל וואָבענטליך
אונד קאסטעט פיר
עסטערריך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען ע. וו.
האלביעהריג 4 " "
פֿיערטעל-" 2 " "

פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולדען עסט. וועהר.
האלביעהריג 4 " 50 קרייצער
פֿיערטעל-" 2 " 25 "

אננאָנצען
אונד זאָנסטיגע פריוואט-אנצייגען ווערדען מיט 10 קר. פער 6 שפאלטיגע פעטיט-צייל בערעכנעט.

יידישע
פעסטער צייטונג
(דאָננערסטאג-אויסגאבע)

אויך דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראציאנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפפאנג דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט זיך אין
פעסט
רעטטיגגאססע נר' 7,
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו זענדען בעליעבט.
פרענומעראנטענזאממלער ערהאלטען 10% ראבאטט.

Nr. 57. זעכסטער יאהרגאנג. | פעסט, ט אב ה'ת'ר'ל'ד'. | Pest, den 23. Juli 1874.

פאָליטישע איבערזיכט.

אים אונגארישען רייכסטאגע ווירד אימּמער נאָך פֿאָרטגעשפּראָכען — אין פֿראנקרייך ווירד אימּמער נאָך מיט מיניסטערן געוועכסעלט — אין שפּאניען ווירד אימּמער נאָך פֿאָרטגעקעמפּפֿט — אונד איבער דען מאָרד-פֿערזוך אן ביסמארק ווירד אימּמער נאָך פֿאָרטגעשריעבען, אונד דיא אלטען שאָן פֿערשלוקטען געשיכטען ווערדען וויעדער הערויסגעהאָלט אונד וויעדערקייט; — דיעזעס איזט דיא גאנצע פּאָליטישע איבערזיכט דיעזער וואָכע.

אונזער מיניסטער דעס אינּנערן וויללֿ דען אונגארישען רייכסטאג זאָ לאנגע ניכט אויסאיינאנדערגעהען לאססען, ביז ניכט דאס גאנצע וואהלגעזעטץ דורכבעראטהען איזט — אונד דא דיא רעדנערייען אונד פּלאָפּפּעריין דער לינקען איבער דיעזעס געזעטץ קיין ענדע נעהמען וואָללען, זאָ מוססטע מאן שאָן דיא טעגליכע זיטצונגס-צייט אום איינע שטונדע פֿערלענגערן, אונד דיא זיטצונגען בעגיננען שאָן אום 9 אוהר מאָרגענס אונד דויערן אונאונטערבראָכען ביז 2 אוהר נאכמיטטאגס. — אין דיעזער היטצע פֿערדיענען שווער דיא העררען דעפּוטירטען איהר געלד!

אויך אין דער פֿראנצאָזישען נאציאָנאל-פֿערזאממלונג ווירד נאָך אימּמער פֿאָרטגעפּלאָפּפּערט; דורך דיעזע פּלאָפּפּעריין וואורדען דער מיניסטער דעס אינּנערן אונד דער פֿינאנצ-מיניסטער געשטירצט אונד אנשטאטט איהרער וואורדען אנדערע געוועהלט. דיא פאריזער בעטראכטען שאָן דיא נאציאָנאל-פֿערזאממלונג אלס איין אירדענהויז אונד מאן געהט נור הינײן, אום דיא העטצע צו זעהען.

אם 18. יולי קאם עס אין שפּאניען וויעדער צו איינער שלאכט, וואָביא דיא קארליסטען 40 טאָדטע אונד 1000 פֿערוואונדעטע אויף דעם שלאכטפֿעלדע צוריקגעלאססען האבען.

איבער ביסמארק שרייבען דיא „מעלה-גרה-צייטונגען" נאָך אימּמער דאסועלבע, וואס וויר בעריטס אין דען פֿאָריגען צוויא בלעטטערן געשריעבען האבען. דא זיך נון יעטצט דער גייסטליכע הויטהאלער אלס אנשולדיג הערויסשטעללט, זאָ וואָללען אללע גייסטליכען-צייטונגען, דאס פֿירסט ביסמארק דיעזען גייסטליכען אום פֿערציהונג ביטטען זאָללֿ, וויילֿ דיעזער אנשולדיגער וויזע איינגעשפּערדט וואר. — יעטצט פֿעראָפּפֿענטליכען ערסט דיא דייטשען צייטונגען דיא טעלעגראפֿישע דעפּעשע, וועלכע אונזער קאיזער אן דען פֿירסטען ביסמארק אבזענדעטע. דיעזע דעפּעשע לויטעט: „ליעבער פֿירסט! איך דאנקע גאָטט פיר זיינע גנאדע, מיט וועלכער ער זיא זאָ זיכטבאר בעשיטצט האט. עמפּפֿאנגען זיא מיינע גליקווינשע אונד דיא פֿערזיכערונגען מיינער פֿריינדשאפֿט! פֿראנץ יאָזעף."

אין קארלאָוויטץ וואר אין דיעזען צייטען דער סערבישע קאָנגרעס איינבערופֿען, דאמיט זיך דיא סערבען איינען בישאָף (פּאטריארכען) וועהלען זאָללען, וואָביא נאָך דיא אונגארישע רעגיערונג בעווירקען וואָללטע, דאס דיעזעס אָבערהויפּט דער גריעכישען קירכע ניכט אונגארן-פֿיינדליך זיין זאָללֿ. דיעזע גאנצע פּאטריארכען-געשיכטע קימּמערט אונס אבער גאר ניכט אונד וויר וואָללען קיינע צייללע מעהר איבער דיעזען געגענשטאנד שרייבען.

וויא וויר אין דער אונגארישען צייטונג „רעפֿאָרם" לעזען, ווירד דיא אונגארישע רעגיערונג אויך איין אייגענעס „שנאָררער-געזעטץ" מאכען. דער לעזער מאג דאריבער לאכען, אבער וואהר איזט עס דעננאָך. דורך דיא לעטצטען שלעכטען יאהרע זינד ווירקליך אין אונגארן זאָ פֿיעלע ארמע לייטע, בעטטלער אונד שנאָררער, ענטשטאנדען, דאס מאן, אום דיעזע ארמען-פּפֿלעגע צו רעגעלן, איין אייגענעס ארמען-געזעטץ שאפֿפֿען מיססען ווירד.

ביזהער בריכטע מאן פיר ארמען-אונטערשטיטצונגען קיין געזעטץ צו מאכען, דא זיך יעדער פֿאָן דער מילדטהעטיגקייט זיינעס הערצענס לייטען ליעס; אבער היטע זאָללטע דיא רעגיערונג זאָ וויט געהען, דאס זיא דיא קוועללען דער ארמוטה ערלבסט פֿערשטאָפּפֿע, דאמיט דאנן קיינע ארמוטה אים לאנדע ענטשטעהע; דאס הייסט, זיא זאָללטע עס צו פֿערהינדערן וויססען, דאס ניעמאנד זאָ שטארק פֿערארמט, אום דאנן בעטטלען געהען צו מיססען.

דיא אונטערשטיטצונגען דער ארמען פּפֿלעגען ביז יעטצט ניכט דורך דיא רעגיערונג, זאָנדערן דורך דיא רעליגיאָן זעלבסט אנבעפֿאָהלען צו זיין, דיא הייליגע געבאָטע אונזערער הייליגען תורה זינד יעדעם בעקאנט אונד וויר וואָללען היער בעמערקען, דאס זאָגאר דיא אלטען פּערזישען געזעטצע בעשטיממטען, דאס מאן פֿאָן דער ערנטע 1/10 פֿערצענט (מעשר) דען ארמען געבען זאָללֿ, אונד דאס הערגעגעבענע, וועלכער איבער איינען געוויססען בעטראג הינויס באאר געלד 11 מאָנאטע לאנגע אים קאסטען ליעגען האט, 1 פֿערצענט דאפֿאָן דען ארמען געבען מוס.

ביא אונס יודען הייסט עס: „ווער נור דיא האנד אויפֿמאכט, דעם זאָללֿ מאן געבען." זאָ וויא גאָטט זאָנגען-שיין אונד רעגען פיר אללע מענשען גיבט, אָהנע אונטערשיעד, אָב זיא גוט אָדער באָזע זינד, זאָ מוס אויך דער מענש יעדען ארמען אונטערשטיטצען; אבער דיא רעגיערונג פּפֿלעגט זאָגאר איינע אייגענע ארמען-פּאָליציא צו ערריכטען, וועלכע דען אויפֿטראג האטטע, יעדען געזונדען ארבייטס-פֿעהיגען מענשען, וועלכער בעטטעלן געהט, צו פֿערהאפֿטען. —

דער שטאאט געהט פֿאָן דעם גרונדזאטצע אויס, דאס ווענן מאן יעדען געזונדען ארמען אונטערשטיטצט, דאנן ווירד ניעמאנד ארבייטען וואָללען, דא דאס בעטטעלן איין בעססערעס געשעפֿט איזט. זאָ צום ביישפּיעל איזט אין דער שטאדט ליבעק איין ארמען-פֿאָנד פֿאָן 8 מיללייאָנען טהאלערן אונד דא מאן דאָרט פֿאָן דיעזעס גראָססען פֿאָנדע זאָ פֿריי-געביג איזט, זאָ פֿערלעגען זיך אללע ארמע אויף דאס בעטטעלן — אונד איין ארבייטער איזט שווער צו בעקאָממען.

דאס נייע ארמען-געזעטץ לויטעט: „נור פיר ווירקליך הילפֿלאָזע ארמע איזט אונטערשטיטצונג צו געבען — אונד דיעזע ארמען-אונטערשטיטצונגען מיססען נור זאָ זיין, דאס איין זאָלכער בעטטלער ניכט מעהר האבע אלס איין ארמער פֿלייסיגער ארבייטער, דענן זאָבאלד דער בעטטלער בעססער שטעהט אלס דער ארבייטער, זאָ ווירד יעדער ארמע ארבייטער ליעבער איין בעטטלער ווערדען. — מאן מוס אויך דאהין טראכטען, דאס מאן פיר ארבייטס-פֿעהיגע פֿלייסיגע ארמע עטוואס דורך ארבייט צו פֿערדיענען גיבט — אונד מאן אונטערשטיטצע זיא נור דאמאלס, ווענן זיא אין קיינעם פֿאללע איינע בעשעפֿטיגונג בעקאָממען קאננען. — פֿיעלע אונד ליעדערליכע ארמע זאָללען וויעדער צור ארבייט געצוואונגען ווערדען.

אין ענגלאנד גיבט עס פיר זאָלכע געזונדע בעטטלער, וועלכע ניכט ארבייטען וואָללען, איין צוואנגס-ארבייטסהויז. יעדער בעטטלער ווירד אויפֿגעפֿאנגען אונד אין דאס צוואנגס-ארבייטס-הויז געבראכט, וואָ מאן איהם שאָן ארבייט אונד פֿערדיענסטע פֿערשאַפֿפֿט, דענן געגען דיא פֿוילהייט אונד טרעגהייט זינד דיא ענגלענדער גאר צו שטרענגע.

פֿיעל בעססער מאכט מאן עס אבער אין דרעזדען אונד אין לייפּציג. היער גיבט עס געמיינליך אנשטאלטען פיר ארבייטס-נאכווייזונגען. מאן צווינגט היער וואָהל ניעמאנדען צור ארבייט, אבער מאן בעשטרעבט זיך יעדעם ארמען איררגענד ביא איינעם העררן איינע לאָהנענדע ארבייט צו פֿערשאַפֿפֿען.

הויפּטזעכליך מוס זיך דיא רעגיערונג דאריף פֿערלעגען, אום דיא ארמוטה צו פֿערהיטען אונד זיא ניכט צו וויט איינרייסען צו לאססען. עס איזט בעססער דיא ענטשטעהונג איינער קראנקהייט צו פֿערהינדערן, אלס זיא צו היילען; דיא היילונג איינער אויסגעבראָכענען קראנקהייט איזט אויך זעהר גוט, אבער דיא פֿערהינדערונג דער גאנצען קראנקהייט איזט נאָך פֿיעל בעססער! (עס הייסט אבער: „כי לא יחדל אביון מקרב הארץ")

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (פֿראנץ פרינץ הוהענלאָהע) ווירד אים הערבסטע נאָך ראאב אונד קאמארן קאָממען, אום דאָרט ביא דען גראָססען מיליטער-עקסערציערונגען צו זיין.

* (וויעדער איין רייכסטאגס-שקאנדאל) וואר אין דער געסטריגען זיטצונג. עס קאם נעמליך דער 5. פּונקט דעס וואהלגעזעטצעס צור פֿערהאנדלונג, דאס נור דיא־עניגען וועהלער זיין קאננען, וועלכע דיא שטייערן דער לעטצטען יאהרע בעצאהלט האבען — אונד אויף דיעזען פּונקט וואָללטע דיא לינקע ניכט איינגעהען.

* (מאן וויללֿ דען קאיזער ערמארדען) מאָנטאג נאכטס קאם אין דאס וואכצימּמער דער וויענער האָפֿבורג איין נאקטער מאנן געלויפֿען אונד שריע פֿאָרטוועהרענד: „זיא קאָממען — דיא בלוט-הונדע קאָממען אונד וואָללען דיא אלטען בורג-בעוואָהנער ערמאָרדען!" אלס מאן דען מאנן פֿראגטע, ווער ער זייא אונד וואס ער וואָללע, ערקלערטע ער, ער זייא פֿאָן דען שפּאנישען קארליסטען איבערפֿאללען אונד אללֿ זיינער קליידער בערויבט וואָרדען. צוואר זייא ער מיט דעם לעבען ענטקאָממען, דאָך זייא דיא גאנצע מאָרד-בראנדערבאנדע אונטער אנפֿיהרונג איהרעס אנפֿיהרערס דאָן קארלאָס אים דירעקטען אנמארשע אויף דיא בורג בעגריפֿפֿען. — עס שטעללטע זיך באלד הערויס, דאס מאן בלאָס איינען וואהנזינניגען פֿאָר זיך האבע — אונד מאן בראכטע איהן אויך אין דאס אירדענהויז! —

* (אויף דען קאיזער קאָממט קיינע האָזע אונד קיין שטיקעל פֿישׁ אויס) וויר לעזען אין דער „נייען פֿרייען פּרעססע" פֿאָלגענדעס: בעקאנגטליך בעגריסט אונ-

טער איינען בוים, אום דאָרט שוטץ צו פֿינדען — אונד דאס וואר איהר אונגליק! דענן וועהרענד איינעס געוויטטערס איזט עס זעהר געפֿעהרליך, זיך אונטער איינען בוים צו שטעללען. איין ניעדערפֿאהרענדער בליטץ האטטע אללע זיעבען קינדער ערשלאגען. —

* (וואלד-בראנד!) דיא וואָלדער ביא באָסאָרמען (האידו אָדער בערעג?) שטאנדען אם 15. אונד 16. יולי אין פֿלאממען, וואָביא טויזענד יאָך וואלדונגען אבגעבראננט וואורדען.

* (פֿאָר אללעם עססען אונד דאנן שטערבען!) איין היעזיגער גאָלדארבייטער קאם עהעפֿאָרגעסטערן אין איין גאסטהויז אונד ליעס זיך פֿאָר אללעם גוט צו עססען געבען, ער אס אויך מיט גוטעם אפפעטיט אונד נאָך דעם עססען נאהם ער איינע פיסטאָלע אונד ערשאָס זיך.

* (לעאָפּאָלד ווערמער), פֿאָן דעם וויר אין נר' 51 מעלדעטען, לעבט מיט דעם געשטאָהלענען געלדע אין אמעריקא: דאָך איזט אויך דער בעשטאָהלענע פֿעראיין לעבענס-פֿעהיג, דא נאָך 50487 גולדען אין באארעם, אונד 36237 גולדען אין וועכסעלן פֿאָרהאנדען זינד.

* (אויך איינע נייאיגקייט.) אין דיעזער היטצע אונד אין דיעזער אנהאלטענדען טראָקענהייט קאנן מאן עס אלס איינע נייאיגקייט מעלדען, דאס עס היער פֿרייטאג איין וועניג גערעגנעט האט. דיעזער רעגען וואר אבער אויך זעהר ערפֿרישענד אונד ערקוויקענד. וויא מאן אויס דער אומגעגענד מעלדעט, וואר אויך דאָרט איין ציעמליך אויסגיעביגער שטיל-רעגען. דער שניטט וואורדע וואָהל אויף אייניגע שטונדען אינטערבראָכען, דאפֿיר אבער נוטצטע דער רעגען פֿיר דיא איבריגען פֿעלדפֿריכטע. בעזאָנדערס פֿיר קוקורוץ אונד ריבענפּפֿלאנצונגען, וויא אויך פֿיר דיא ערדעפּפֿעל קאָננטע מאן נאָך איינען אנהאלטענדערען רעגען געברויכע.

פֿערלאָזונגען

1) דער גראף וואלדשטיין לאָזע.

ביא דער אם 15-טען יולי 1874 פֿאָרגענאָממענען ציעהונג דיעזער לאָזע וואורדען פֿאָלגענדע טרעפֿפֿער געצאָגען: אונד צוואר פֿיעל דער הויפּטטרעפֿפֿער מיט 20000 גולדען אויף נומ' 93443; — דער צווייטע טרעפֿפֿער מיט 2000 גולדען אויף נומ' 26236 אונד דער דריטטע טרעפֿפֿער מיט 1000 גולדען אויף נר' 11150; — פֿערנער געווינגען יע 500 גולדען נר' 52151 אונד 78052; יע 100 גולד. נר' 46375 46794 51481 73243 90660; יע 50 גולד. נר' 26510 28923 34996 99733 97345 91655 60916 51808 50528 40251 — אונד יע 40 גולדען נר' 9134 14710 18484 19759 21236 23896

66698 63040 62655 61499 57583 36187 35892 32884 100212 98357 97531 83817 81979 79403.

2) דער פֿירסט סאלם לאָזע.

ביא דער אם 15-טען יולי 1874 פֿאָרגענאָממענען ציעהונג דיעזער לאָזע וואורדען פֿאָלגענדע נוממערן מיט דען נעבענבעצייכנעטען טרעפֿפֿערן געצאָגען: אונד צוואר פֿיעל דער הויפּטטרעפֿפֿער מיט 20000 גולדען אויף נר' 34670; — דער צווייטע טרעפֿפֿער מיט 2000 גול. אויף נר' 32528 — אונד דער 3-טע טרעפֿפֿער מיט 1000 גולד. אויף נר' 3393; — פֿערנער געווינגען יע 200 גולדען נר' 24874 64590; — יע 120 גולדען נר' 19011 35085 32901 אונד 70810; — יע 110 גולד. נר' 12014 50136 62944 65871 66614 76127 86248 87391 — אונד יע 100 גולדען נר' 5481 22439 74044 62858 46607 36022 30828 30198 27964 25649 91374 85672 79592.

געשעפֿטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

אונגארישער וויצען 85-פפֿד. 6,10—6,50 גולד. 84-פפֿד. 6—6,30 גולדען פער צאָלל-צענטנער אונד פער קאססא. — נייעס קאָרן 4,20—4,25 גולדען. גערסטע 3,20 — 3,40 גולדען פער 72 פפֿד.

קוקורוץ 4,15—4,20 גול' פער צאָלל-צענטנער. האפֿער 2,80—2,82, נייער 2,08 פער 50 וויענער פפֿונד.

ווייצען גענגען דיא פֿאָריגע פרייז-נאָטירונג זינד דיא היטיגען פרייזע אום 20 קר. געפֿאללען. — פער סעפטעמבער-אָקטאָבער 5,60—5,62 גולדען.

קוקורוץ פער יולי-אויגוסט 4,20—4,25 גול. פער אויגוסט-סעפטעמבער 4,25—4,30 גולד. —

האפֿער פער סעפטעמבער-אָקטאָבער 2,09—2,11 גול.

מעהל-פרייזע (פער וויענער צענטנער זאממט זאק, פֿרייא אב פעסט): נומ' 0 : 14 גולד. 30 קר., נומ' 1 13 גולד. 80 קר., נר' 2 : 13 גולד. 30 קר., נר' 3 : 12 גול. 80 קר. נר' 4 : 11 גולד. 80 קר., נר' 5 : 10 גולד. 50 קר., נר' 6 : 9 גולד. 50 קר., נר' 7 : 8 גול. 80 קר., נר' 8 : 8 גולד. 20 קר., נר' 8½ 7 גולד. 50 קר., פֿיינע קלייע 3 גולד. 30 קר., גראָבע קלייע 2 גולד. 90 קר.

ניעדערעפּפֿעל: מיטטלערע 4—5 גולדען, פּרימא 6—7 גולדען פער וויענער צטר.

שפּיריטוס פֿיר נעכרויך נייע מעטהאָדע 60—60,50 קר. פּרעסהעפֿע-וואארע 62½—63 קר.

ריבאָל (ראפֿפֿינירט ראפּסעל) 21,50 פער צטר.

אונשליטט (חלב) 25,50 — 26 גולדען.

צוועטשקען. פער אָקטאָבער, באָסנישע וואארע 16,50 גולד.

פעסטער שלאכטפֿיעה-מארקט. ביא דעם אם 16-טען ד. מ. היער אבגעהאלטענען וואָכען-מארקטע וואורדען פֿערקויפֿט 1484 אָכסען דאס פּאאר פֿאָן 135 ביז 360 גולד 849 קיהע דאס פּאאר פֿאָן 125—275 גולדען, 110 מעלק-קיהע דאס פּאאר פֿאָן 100—250 גולד., 890 שטיק שאָפֿע דאס פּאאר צו 16,50 — 19,50 גולד. רינדפֿלייש פער צענטנער 27 גולד. — קר. ביז 30 גולד. — קר.

הייטע אונגארישע קוה- אונד אָכסענ-הייטע 60 — 63 גולד. אונזאָרטירטע 50—53 גול. פיטטלינגע 7—8 פפֿר. 83 גולד. פער צטר. —

לעדער. פֿפֿונדהייטע ביז 40-45-פפֿד. 105—106 fl איינמאל פֿערזעטצטע טערצען פֿאָן 18—22-פפֿד. 104—106 גולד., צווייםאל פֿערזעטצטע טערצען 25—30-פפֿד, 102—103 גול. דריימאל פֿערזעטצטע טערצען פֿאָן 35—40-פפֿד. 105—108 גול., קוההייטע צו 140—155 גולד.

שאפֿוואָללע: 2400 צטר. וואורדען פֿערקויפֿט אונד צוואר 1500 צטר. קאממוואָללען 100—108 גולדען, 500 צטר. באטשקער איינשורען 87—94 גולד. 400 צטר. בעססערע זאנד-איינשורען 72—73 גולדען.

וויענער פרייזע.

שפּיריטוס: פֿרוכט-שפּיריטוס 62½ קר.
ריבאָל 20,25 גול. ליינאָל 22 גולד.
פעטראָלעאום 11—11½ גולד.

לאָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 18. יולי 1874.
אָפֿען 32 11 7 4 56

קאָנקורז.

אין דער געמיינדע צו שעפּשי-סענט-דיאָרדי (אין זיעבענבירגען) איזט דיא שטעללע איינעס שוחט ובודק קורא ומוהל אם 1 סעפּטעמבער צו בעזעטצען. יאהרעס-געהאלט פֿאָן 350 גולדען — אונד 50 גולדען קוואַרטיער-געלד, דאביא גאנצע שחיטה אונד זאָנסטיגע נעבענ-איינקינפֿטע. — רעפֿלעקטאנטען, וועלכער בעפֿעהיגט איזט אים יידישען אונטערריכט צו ערטהיילען אונד דיא קינדער אים טעמפּעל-געזאנגע צו אונטערריכטען אונד דעם אונטערריכטע 4 שטונדען ווידמען וויללן, בעקאָממט היעפֿיר אום 100 גולדען מעהר. — אויף פּראָבע-פֿאַרטראָג האבען נור דיא היעצו איינגעפֿאָדערטען צו קאָממען. — רייזע-שפּעזען אים בעטראגע פֿאָן 20 גולדען ווערדען נור דעם אקצעפּטירטען בעווילליגט. — בעווערבער אום דיעזע שטעללע מאָגען איהר אלטער אונד דיא גראָסע איהרער פֿאמיליע אנגעבען אונד איהרע צייגניססע ביז 10. אויגוסט איינזענדען: אן דיא „האָראָמסעקלער איזראעליטישע קולטוס-געמיינדע" אין

Sepsi Szt. György (Siebenbürgen).

M. BERNSTEIN, Präses.

קורז-טאבעללע פֿאָם 18. יולי

	פל.	קר.
פעסטער קאָממערציאל-באנק	765	—
פעסטער [illegible]-באנק	395	—
פראנקאָ-אונגארישע	80	—
אינדוסטריע-באנק-אקציען	56	—
אָפֿנער קאָממערציאל-באנק	180	—
לאנדעס צענטראל-שפּארקאססע	84	—
אָפֿנער בירגערליכע	43	—
פעסטער ערסטע פֿאטערלענדישע	[illegible]	—
פעסטער [illegible]שטעדטישע	44	—
פעסט-אָפֿנער [illegible]	154	—
דעטטא צווייטע עמיססיאָן	—	—
פֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדענקרעדיט צו 5 [illegible] פּראָצענט	85	50
דער אונגארישען היפּאָטהעקען-באנק צו 5 [illegible] פּראָצענט	75	50
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד [illegible] פּראָצענט	84	—
דעטטא צו 6 פּראָצענט	86	50
דער פעסטער קאָממערציאל-באנק	85	75
קעטטען-בריק-אקציען	83	—
[illegible]-באהן	121	—
אלפֿאלד-פֿיומאנער	145	—
אונגארישע אָסטבאהן	55	50
טהייס באהן	225	50
זיעבענבירגער באהן אקציען	147	50
קאשוי-אָדערבערגער באהן אקציען	155	50
פֿראנץ-יאָזעפֿ באהן אקציען	197	50
קארל-לודוויג-באהן אקציען	247	—
לעמבערג-טשערנאוויטץ-יאססי באהן	146	65
קרעדיט-אקציען	233	75
באנק-	977	—

	פל.	קר.
פּאלפֿי צו 40 גולדען ק. מ.	25	50
קלארי צו 40 〃 〃	28	50
סט. גענאָיס צו 40 〃 〃	24	—
אָפֿנער צו 40 〃 〃	25	—
ווינדישגרעטץ צו 20 גולדען ק. מ.	18	50
וואלדשטיין צו 20 〃 〃	—	—
קעגלעוויטש צו 10 〃 〃	12	50
רודאלפֿ-לאָזע צו 10 〃 〃	13	—
[illegible] צו 20 〃 〃	16	50
אינסבריקער לאָזע	18	—
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	17	50
קראקויער לאָזע	18	—
טירקען לאָזע	49	—
דעטטא 120 פֿראנקס איינצאהלונגען	38	75
אונגארישע פּרעמיען-לאָזע א 100 גולדען	83	75
דעטטא צו 50 גולדען	—	—
וויענער-לאָזע	98	75

ווערטה-פּאַפּיערע.

	פל.	קר.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	76	50
טעמעשוואר-באנאטער	75	50
זיעבענבירגישע	73	50
גאליצישע	81	55
בוקאָווינער	79	50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	96	25
ווייןצעהענט-אבלאָזונגס-אָבליגאציאָנען	73	50
פעסטער [illegible]-באהן	269	—
אָפֿנער [illegible]באהן	108	—
מוניציפאל-באנק	37	75
אנגלא-באנק 1. עמיסיאָן	44	50
אונגארישע באָדען-קרעדיט	77	25
שטאאט- אונד קרעדיט-[illegible]	54	75
אונגארישע קרעדיט-באנק	215	—

באללענ-מעהל

	פל.	קר.
נוממער 0	24	80
〃 1	23	90
〃 2	23	—
〃 3	22	—
〃 4	20	40
〃 5	18	20
〃 6	16	50
〃 7	15	20
〃 8	14	—
〃 8½	13	—

געלד-קורז

	פל.	קר.
זילבער-אַשיאָ	104	15
דוקאטען	5	31
עסטערר.-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פֿראנקס)	8	86
נאפּאָלעאָנדאָר	8	86
פּרייסישע טהאלער (קאססענאנווייזונגען)	1	64
רוסישע רובעל	1	54

לאָזע.

	פל.	קר.
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	133	25
דעטטא צו 50	126	50
1860-ער גאנצע לאָזע	109	50
דעטטא פֿינפֿטעל	113	50
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	99	75
1839 ראָטהשילד-לאָזע גאנצע	257	—
דעטטא פֿינפֿטעל	223	—
קאססא רענטענשיינע	23	
קרעדיט-לאָזע	160	75
טריעסטער לאָזע פער 100 גולדען	106	—
טריעסטער לאָזע פער 50	52	—
דאָנוי-דאמפֿשיפֿפֿ-פֿאהרט-לאָזע	90	—
סאלם צו 40 גולדען	—	—

פֿרוכטפּרייז-טאבעללע

פֿריכטע	קוואליטעטס-געוויכט	פער צאָלל-צטר
ווייצען, באנאטער	81	5,75—5,90
〃 〃	82	5,90—6,05
〃 〃	83	6,05—6,15
〃 〃	84	6,15 6,25
〃 〃	85	6,25—6,30
〃 〃	86	
〃 טהייס	81	5,95—6,05
〃 〃	82	6,10—6,20
〃 〃	83	6,35—6,40
〃 〃	84	6,40—7,50
〃 〃	85	6,55—6,60
〃 〃	86	—.—.—
〃 פעסטער בארען	81	5,90—6,05
〃 〃	82	6,05—6,15
〃 〃	83	6,20—6,30
〃 〃	84	6,30—6,45
〃 〃	85	6,45—6,50
〃 〃	86	—.—.—
〃 ווייסענבורגער	81	6.—6,15
〃 〃	82	6,15—6,25
〃 〃	83	6,30—6,40
〃 〃	84	6,40—6,50
〃 〃	85	6,50—6,60
〃 〃	86	—.—.—
		פער מעטצ'
קאָרן	80	—.—.—
גערסטע מאלץ	72	—.—.—
〃 פֿוטטער	72	—.—.—
האפֿער	50	2,80—2,82
קוקורוץ באנאטער	פער מעטצען	4,25—4,20
אנדערע גאטטונג	צענטנער	4,20—4,15
רעפּס קאָהל	75	—.—.—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS.

Budapest, 1874. Druck v. Moritz Burian, Waitznerboulevard, Marokkanerhof.

דאפֿאָן. דער יונגע מאנן פֿלוכטע איבער שעדעני אונד דיא פֿרויא פֿלוכטע איבער ביטטאָ, וועלכער דיא אויפֿשיעבונג דער ציוויל-עהע בעווירקטע. דיעזעס זאָנדערבארע בענעהמען וואר אונס רעטהזעלהאפֿט; דאָך וויר מיססען יא ניכט אללע רעטהזעל לאָזען! — עס קאם נון זאמסטאג דער 4. יולי, אן וועלכעם טאגע ווידער איבער דאס סעמינאַריאום ענטשיעדען ווערדען זאָללטע — אונד ווידער זאס יענער יונגע מאנן אויף דער גאַלעריע דעם רייכסטאגעס אונד שוויטצטע דאָרט פֿאָן 10 ביז 2 אוהר. אונד אלס עס אן דיעזעם טאגע נאָך צו קיינער אבשטיממונג קאָממען קאָנטע, מאכטע ער אויך נאָך זאָנטאג דיעזעס שוויטצ-באד מיט אונד שוויטצטע ווידער פֿאָן 10 ביז האלב 2 אוהר. — אויף איינמאל ווירד פֿאָן דער סעמינאר - געשיכטע ווידער ניכטס אונד דער יונגע מאנן ערהעבט זיך מיט איינעם אונגארישען פֿלוך איבער אללע יודען אונד ליעף דאפֿאָן. — נון ווארען וויר שאָן ווירקליך נייגיעריג, וואס דאס בעדייטען זאָללֿ? — — דיעזע וואָכע לעזען וויר נון אין דען צייטונגען פֿאָלגענדע נייאיגקייט: איין יונגער קאטהאָלישער בויא-מייסטער, א׳ דאבראָווסקי אויס קאשוי, פֿערליעבטע זיך אין דיא טאָכטער איינער היעזיגען אכטבארען יידישען וויטווע. נון וואָרען אבער היער צווייא שוויעריגקייטען: 1) וואָהער לעבען? דא דער יונגע בויא-מייסטער נאָך קיינע בעשעפֿטיגונג האטטע, אונד 2) וויא זאָ הייראטען? — דא ער דאָך קאטהאָליק אונד זיא יידין איזט! — איין דייבער אנפֿערוואנדטער דיעזער וויטווע, וועלכער איינע הערפֿאָרראגענדע שטעללונג אין דער היעזיגען געמיינדע האט, וואוסטע שאָן דיא ערסטע שוויעריגקייט צו בעזייטיגען, דא באלד דאס סעמינאַר-געביידע ערבויט ווערדען זאָללטע, וואָ דער יונגע מאנן איינע זעהר לאָהנענדע בעשעפֿטיגונג העטטע פֿינדען קאָננען. ניכט זאָ לייכט גינג עס אבער מיט דער בעזייטיגונג דער צווייטען שוויעריגקייט. דען גלייבען וואָללטען ניכט ער אונד ניכט זיא וועכסלען; זאָללטען זיא נון זיך אין וויען טרויען לאססען אונד דאנן היעהער צוריקקאָממען, זאָ ווערדען היער איהרע קינדער אלס אונעהעליך מאטריקולירט ווערדען; דא אין אונגארן דיא ציוויל-עהע נאָך ניכט איינגעפֿיהרט איזט. דער יונגע מאנן האָפֿטע נון אויף דיא פֿערדיענסטע ביים סעמינאר-געביידע אונד דיא מוטטער דער טאָכטער האָפֿטע אויף דיא איינפֿיהרונג דער ציוויל-עהע אין אונגארן. אינצווישען איזט נון אוים ביידען ניכטס געוואָרדען אונד דער יונגע מאנן איזט אויף אונד דאפֿאָן, נאכדעם ער נאָך פֿאָן דער ארמען וויטווע 160 גולדען אויסגעפֿאָפֿט האטטע. — דער יונגע שווינדלער ווירד נון פֿאָליצייליך געזוכט אונד זיינע פערזאָנאל-בעשרייבונג פֿאסט גאנץ אויף יענע פערזאָן, וועלכע וויר אויף דער גאַלעריע דעם אונגארישען רייכסטאגעס געזעהען האבען.

* (ד י א י ו ד ע ן א י ם ל א נ ד ע כ ו ש.) אין אפֿריקא, אים זידען פֿאָן „מצרים" (עגיפּטען) אונד אים וועסטען פֿאָם „ים סוף" (ראָטהען מעערע) ליעגט דאס לאנד „כוש" (אביססיניען אָדער האבעש). ווענן מאן אלזאָ פֿאָן „הודו" (אינדיען) נאָך „כוש" רייזען וויללֿ, זאָ קאָנן מאן פער שיפֿף רייזען אונד צוואר פֿאָם אראבישען מעערע אינס ראָטהע מעער. איינע זאָלכע רייזע „מהודו ועד כוש" האט נון יעטצט דער אונגארישע גראף ווילהעלם ז י ט ש י געמאכט אונד אים פֿאָלליעטאָן דער פֿאָרגעסטריגען אויסגאבע דעם „פעסטער ללאָיד" ליעפֿערט ער איבער „כוש" פֿאָלגענדע שילדערונג: כוש וועדע דאס פֿרוכטבארסטע לאנד פֿאָן גאנץ אפֿריקא, נור ווירד עס פֿאָן זיינען בעוואָהנערן פֿערנאכלעססיגט, וויל דאָרט זאָ וויא אין שפאניען איין עוויגער בירגער-קריעג געפֿיהרט ווירד. — דיא געשיכטע דיעזעס לאנדעס איזט איינע מערקווירדיגע. דיא דאָרטיגען איינוואָהנער זאגען, דאס זיא אבשטאממען פֿאָן כוש, פֿאָם זאָהנע דעס חם, וועלכער איין זאָהן פֿאָן נח וואר. אויך דיא קינדער פֿאָן שם זינד דאָרטהין געוואנדערט. דיא לייטע דיענטען פֿריהער צו דען שלאנגען, ערסט דיא איינגעוואנדערטען יודען לעהרטען זיא דאס דאזיין איינעס אונזיכטבארען גאָטטעס. — אין דען זידליכען אונד וועסטליכען פּראָווינצען פֿאָן כוש בעפֿינדען זיך נאָך היינטע צאהלרייכע יודען, וועלכע מאן דאָרט „פלשת" הייסט („פֿאלאשא" הייסט אויף אראביש „אויסוואנדערער"), וויל דיא יודען דאָרטהין פֿאָן ארץ ישראל אויסגעוואנדערט זינד. — דיא יודען אין כוש בעשעפֿטיגען זיך נור מיט אקערבויא אונד פֿיעה-צוכט אונד זינד דיא פֿלייסיגסטען ארבייטער; דיעזע יודען זינד אבער גאנץ שווארץ וויא דיא מאָהרען, אלס אָב זיא גאר ניכט פֿאָן שם אבגעשטאממט וועהרען. — דער מיססיאָנער שטערן (איין דייטשער געטויפֿטער יודע) ערצעהלט, דאס ער איינמאל מיט איינעם דיעזער יודען פֿאָם האנדעל שפּרעכען וואָללטע, אונד צו זיינעם ערשטוינען, זאגטע איהם דער יודע, דאס ער פֿאָם האנדעל גאר קיינען בעגריף האט, וויל דער האנדעל נור אויף איינעם נעגענזייטיגען בעטרוג בערוהט, אונד משה האט איהנען יעדען בעטרוג פֿערבאָטען. איינע פֿירטעל מיללאָן זאָלכער יודען וואָהנען אין כוש אונד קיינער האנדעלט; דער מיססיאָנער, וועלכער אויף קאָסטען דער ענגלישען רעגיערונג נאך כוש געשיקט וואורדע, אום דיא יודען פֿיר'ם געלד צו טויפֿען, מוסטע אָהנע עטוואס צו ווירקען אברייזען, וויל דיא י ו ד ע ן אויף גאר קיינען האנדעל איינגעהען וואָללטען. (איינעם כריסטען, וועלכער דיא יודען אימטער וועגען איהרער האנדעלס-זוכט שפּאָטטעט, קאָממט דאס זעהר קוריאָז פֿאָר, דאס דיא יודען אין כוש פֿאָם האנדעל ניכטס וויססען! —) — פֿערנער ערצעהלען דיא איינוואָהנער פֿאָן כוש, דאס דיא מלכה שבא פֿאָן שלמה המלך איינען זאָהן האטטע אונד דיעזער זאָהן וואר קאָניג פֿאָן כוש אונד זאָמיט שטאממטען אללע פֿאָלגענדען קאָניגע נור פֿאָן שלמה אב. אונטער יענער רעגיערונג וואורדע דאס יודענטהום איינגעפֿיהרט אונד פֿאָללע צווייא טויזענד יאהרע הערשטען דיא קאָניגע פֿאָן דער אבשטאממונג שלמה'ס. ערסט פֿאָם יאהרע 330 ביז צום יאהרע 700 געלאנגטע דאָרט דיא קאטהאָלישע רעליגיאָן צור הערשאפֿט; אבער שאָן נאָך דעם יאהרע 800 געלאנגטען דיא יידישען שטאָממע ווידער צור הערשאפֿט. איינע יידין אוים ל א ס ט א, נאמענס „יהודית", וואוסטע דאס פֿאָלק צו בעגייסטערן אונד שטירצטע דען דאמאליגען קאָניג פֿאָם טהראָנע. דאנן רעגיערטען פֿאָללע דרייא הונדערט יאהרע נור יידישע קאָניגע; דער לעטצטע יידישע קאָניג וואורדע נון פֿאָן דען כריסטען אומגעבראכט אונד דיא קאטהאָליקען געלאנגטען ווידער צור הערשאפֿט. אין דען שפּעטערען יאהרען איזט ווידער דיא מאהאָמעדאנישע רעליגיאָן אין כוש איינגעדרונגען. זייט דעם נון דאָרט זאָ פֿיעלע פֿערשיעדענע רעליגיאָנען איינגעצאָגען זינד, זייטדעם זינד אויך דיא פֿיעלען קריעגע אויסגעבראָכען. פֿאָן שפאניען אונד פּאָרטוגאל וואורדען גייסטליכע הינגעשיקט, אום דיא קאטהאָלישע רעליגיאָן צו לעהרען, אבער דיא מייסטען דיעזער גייסטליכען וואורדען דאָרט געטאָדטעט. אלס נון אין לעטצטערער צייט אויך ענגלישע מיססיאָנערע נאָך כוש קאמען, אום דאָרט דיא יודען אונד דיא מאָהרען צום טויפֿען צו איבערעדען, ליעס דער קאָניג טהעאָדאָרוס דיעזע מיססיאָנערע וועגען איהרעס שענדליכען טרייבענס הינריכטען. (דאדורך ענטשטאנד דער קריעג צווישען ענגלאנד אונד כוש, וועלכען וויר אין אונזערער וועלטגעשיכטע זייטע 250 בעשריעבען האבען.) —

* (ד א ס ר ו פֿ ע ן א י נ ע ס ד א ק ט א ר ס איזט איינע ז י נ ד ע!) אין לאָנדאָן עקסיסטירט איינע גלויבענס-סעקטע (כת) אונטער דעם נאמען „זאָנדערבארע לייטע". דערען זאָנדערבארקייט דארין בעשטעהט, דאס זיא ניעמאלס בייא איינער קראנקהייט איינען דאָקטאָר רופֿען, וויל מאן אללעס אויף גאָטט פֿערטרויען מוס אונד איינע מענשליכע הילפֿע ניכט אנווענדען דאַרף. — דיעזער טאגע איזט נון איינעם זאָלכען „זאָנדערבארען" איין צווייא יעהריגעס קינד געשטאָרבען אונד דא דער טאָדטען-בעשויער בעהויפּטעטע, דאס דיעזעס קינד לייכט געררעטטעט העטטע ווערדען קאָננען, ווענן עס פֿאָן איינעם דאָקטאָר בעהאנדעלט וואָרדען וועהרע, זאָ וואורדע דיעזער זאָנדערבארע פֿאטער פֿאָר

„שלום עליכם פֿאטער!" זאגטע אפֿרים אוים פֿאָללעם הערצען אונד וואָללטע דיא האנד זיינעס פֿאטערס קיססען.

„„מאכ׳ קיינען לערם! זאגע איך דיר!"" זאגטע אנשיל, אינדעם ער שנעלל צום פֿענסטער הינבליקטע, אָב איהן דער שולקלאָפּפֿער ניכט זעהען קאָננע.

אפֿרים קאָננטע נון זיינען פֿאטער גוט בעטראכטען. זאָ זאה ער ניכט אוים, וויא זיך איהן אפֿרים פֿאָרגעשטעללט האטטע. אפֿרים גלויבטע, דאס איין מאנן, דער פֿינף יאהרע אים געפֿענגניססע זיטצט אונד פֿאָן בראָד אונד וואססער לעבט, גאנץ אבגעמאגערט אונד אויסגעצעהרט אויסזעהען מיססע — אונד נון זאה ער איינען גראָססען דיקען אונד פֿעטטען מאנן פֿאָר זיך, דער זאָ אויסזיעהט, אלס ווערע ער ניכט אים וויענער קערקער, זאָנדערן אין דען ערסטען בעסטען גאסט-הייזערן, וואָ ער שפּיעלטע אונד זיך אויספֿיטטערטע. דער ארמע אפֿרים דאכטע זיך: „לײדער האט אונזערע מוטטער ניכט זאָ גוט אויסגעזעהען, ער זעלבסט האט זיא אום איהרע קראפֿט אונד אום איהר לעבען געבראכט — אונד נון ליעגט זיא אים גראבע, אונד ע ר זיעהט זאָ גוט אוים! וואר ער פֿיעללייכט גאר ניכט אים קערקער?" —

אפֿרים ווענדעטע זיך נאָך איינמאל אן זיינען פֿאטער אונד זאגטע: „פֿאטער לעבען, מאכע דיר עס יעטצט בעקוועם! דוא האסט דיא גאנצע נאכט ניכט געשלאָפֿען, דוא ווירסט מידע אונד אבגעמאטטעט זיין. פֿאטער! דוא ביזט יא צו הויזע בייא דיינען קינדערן!" —

„„לאסס׳ דאס נור גוט זיין! א ו נ ז ע ר א י י נ ע ר ווייס שאָן, דאס מאן דיא נאכט נאָך גאנץ אנדערש צובריינגען קאָנן!""

דאס וואָרט „אונזער איינער" גינג דעם ארמען אפֿרים דורך דאס הערץ אונד ער זאגטע: „פֿאטער: דוא קאָננסט אבער קראנק ווערדען!"

„„א י ך אונד ק ר א נ ק? וואָ דענקסט דוא הין! אונזער איינס געשיעהט ניכטס!""

אין דעמזעלבען אויגענבליקע הערטע מאן ווידער דען האממער דעס שולקלאָפּפֿערס אן דעם טהאָרע דעס נאכבארס אונד אנשיל וואר ווידער שטארק ערשראָקען, ער זאה צום פֿענסטער הינוים אונד ליעף דאנן צור טהירע, אלס אָב מאן איהן הינויסיאגען וואָללטע.

„פֿאטער! וואס איזט דיר?" ריעף אפֿרים פֿאָללער שרעקען. —

אנשיל אבער אנטוואָרטעטע ציטטערנד אונד שטאָטטערנד: „„זיעה! נור צום פֿענסטער!""

„איך זעהע יא ניכטס פֿאטער, דאס קלאָפּפֿען איזט יא נור פֿאָם אלטען שולקלאָפּפֿער, דען דוא אויך נאָך קעננסט!"

„„זאג׳ איינמאל! זיעהט דער שולקלאָפּפֿער אימטער הערין, ווענן ער פֿאָריבער קאָממט?""

„וואָצו זאָלל ער דען הערייןזעהען?"

דאדורך בערוהיגט, זעטצטע זיך אנשיל ווידער אן דען טיש אונד זאגטע:

„„אפֿרים נעהמסט דוא באלד אינס בעטהויז?"" (אויס דיעזען וואָרטען קאָננטע מאן אבער ענטנעהמען, דאס אנשיל בלאָס האבען וואָללטע, דאס אפֿרים אוים דעם הויזע געהען זאָלל.) —

„ניין פֿאטער! היינטע בלייבע איך צו הויזע!"

„„געהע דוא נארר! געהע! דיא לייטע ווערדען יא וויססען וואָללען, ווער צו דיר היינטע נאכט געקאָממען איזט. געה׳ טהוע איהנען דען געפֿאללען אונד ערצעהלע איהנען אללעס! — דוא נעהמסט ניכט? איך גוט! דאנן אבער זייא זאָ גוט אונד לאסס׳ דאָרט אן ביידען פֿענסטערן דיא פֿאָרהענגע הערונטער — — וואס בראויכען דיא אין דער גאסע צו וויססען, ווער דיין גאסט איזט!""

אפֿרים געהאָרכטע אונד ליעס דיא פֿאָרהענגע הערונטער, אפֿרים בליעב צו הויזע אונד בעטעטע. ער וויינטע וועהרענד דעם בעטענס. ער דאכטע אן זיינע מוטטער אונד זיין האָפֿפֿען וואר דאס איהר זכות איהם וועניגסטענס אינזאָפֿערנע בייששטעהען מאגע, דאס ער זיינען פֿאטער בעקעהרען קאָננע. אנשיל בעטעטע ניכט אונד וואָללטע אויך גאר ניכט בעטען, אים געגענטהייל, עס וואר איהם צו לאנגע, דאס בעטען זיינעס זאָהנעס אנצוהאָרען אונד ער זאגטע אָפֿט: „„ביזט דוא שאָן באלד פֿערטיג אפֿרים?""

דאנן זאגטע אנשיל: „„ווארום פֿראגסט דוא ניכט, וואָ איך מיין געפּעק געלאססען האבע?""

„איך וויל עס דיר זעלבסט עררַאטהען, ווענן דוא מיר נור זאגסט, וואָ דוא עס געלאססען האסט! — (זאגטע אפֿרים.) —

אנשיל מאכטע אלס מיססטע ער זיך צום לאכען צווינגען אונד זאגטע:

„„איבער זאָ עטוואס מוס איך לאכען! דוא נארר! איך קאנן דיר נור זאגען, דער שטערקסטע ריעזע פֿאָן דער וועלט מיסטע זיך דען ריקען ברעכען, ווענן ער דאס גראָססע געפּעק (מיט זינדען), וועלכעס איך מיט מיר פֿיהרע, אויף זיך נעהמען וואָללטע!""

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

זער קאיזער דען דייטשען קאיזער ווילהעלם אין פּרייסישער קליידונג, ענטוועדער אלס פּרייסישער מאַרשאלל אָדער גענעראל. אלס נון יעטצט דער דייטשע קאיזער נאָך אישל קאָממען זאָללטע, זאגטע אונזער קאיזער צו זיינעם קאממער-דיענער, דאס ער איהם דיא פּרייסישע האָזע, אין וועלכער ער פֿאָריגעס יאהר דען דייטשען קאיזער עמפּפֿינג, הערויסזוכען מאָגע. דער קאממערדיענער מוס פֿיעללייכט דיעזע האָזע פֿערלאָרען האבען, דענן ער קאם מיט דער אויסרעדע צוריק, דאס דיא האָזע פֿאָן דען מאָטטען אונד שאבען גאנץ צערפֿרעססען איזט. דער קאיזער מעסיגטע היעריבער זיינען צאָרן אונד זאגטע לאַכענד: „זאָ! גוט, זאָ ווערדען וויר אונס יעטצט צוויא זאָלכע האָזען מאכען לאססען, דאמיט וועגן שאָן איינע פֿאָן דען מאָטטען געפֿרעססען ווירד, אונס דאָך נאָך איינע איבריג בלייבט!" — איינע דעראַרטיגע געשיכטע ווירד אויך פֿאָם קאיזער פֿערדינאנד ערצעהלט. קאיזער פֿ ע ר ד י נ א נ ד האטטע נעמליך זעהר גערנע פֿישע געגעססען. איינמאל האט איהם איין שטיק העכט בעזאָנדערס זעהר גוט געשמעקט אונד ער פֿערלאנגטע נאָך איין שטיקכען, אבער דער דיענער שטאנד ערשראָקען דא אונד זאגטע: „מאיעסטעט! עס איזט ניכט מעהר דא!" — נון פֿראגטע קאיזער פֿערדינאנד, וויא פֿיעלע פֿישע מאַן דענן געוואָהנליך פֿיר דיא האָף-טאפֿעל איינקויפֿע? — אונד דער דיענער אנטוואָרטעטע: „צוויא צענטנער!" — דא זאגטע דער קאיזער: „זעהר שאָן! דא קויפֿען זיא נור מאָרגען וועניגסטענס אום איין האלבעס פֿפֿונד מעהר, דאמיט דאָך נאָך עטוואס פֿיר מיך איבריג בלייבט!" —

* (דיא קאיזערין איישעניע) איזט ניכט זאָ ארם, וויא מאַן אנפֿאנגס מיינטע. וויא דיא פּרייסישען ציטונגען מעלדען, בעזיטצט דיעזע געוועזענע קאיזערין פֿאָן פֿראנקרייך 40 הייזער אין פּאריז, נור זינד דיעזע הייזער ניכט אויף איהרעם נאמען אינטאבולירט. איהר גאנצעס פֿערמאָגען ווירד אויף 50 מיללאָנען געשעטצט. וויא מאַן זיעהט, האט זיא אלזאָ אויך פֿיר דען פֿאלל איהרער אבזעטצונג פֿאָרגעזאָרגט.

* (ליציטאציאָן איינעס „ספר תורה".) אין לאָנדאָן ווירד יעטצט אינטער אַנדערען אלטען „ספרים" אונד „כתבי יד" אויך איין „ספר תורה", וועלכעס מאַן אוים ארץ ישראל בראַכטע, פֿערליציטירט ווערדען. דיעזעס ספר תורה וואורדע פֿאָר זיעבען הונדערט יאהרען אויף 60 „יריעות" געשריעבען אונד איזט 120 שוה (פֿוס) לאנג אונד 2 שוה 2 צאָלל האָך.

* (דיא נאכ-וועהען פֿאָם קראך!) איינע היעזיגע באנק מוסטע זיך אויפֿלאָזען אונד ליקווידירען, זיא האטטע נאָך פֿאָרדערונגען אויף 53000 גולדען, אונד אום וויא פֿיעל וואורדען איהר דיעזע פֿיעלען פֿאָרדערונגען אבגעקויפֿט? — אום נ ו ר 51 (זאגע איינאונדפֿינפֿציג) גולדען!

* (איין בעשטראַפֿטער יודענ-העטצער.) דער רעדאקטער דעס אין קאָנסטאנטינאָפּעל ערשיינענדען גריעכישען בלאטטעס, וועלכעס אונלענגסט צו דעם קאמפּפֿע מיט דען יודען אויפֿהעטצטע, וואורדע יעטצט פֿערהאַפֿטעט אונד זאָגאר דיא דרוקערייא אונד דאס רעדאקציאָנס-אמט וואורדע פּאָליצייליך געשפּערט.

* (וואס זיך איין שטוהלריכטער נאָך הייטע ערלויבען קאַנן?) בעקאננטליך האטטע מאַן פֿאָר צייטען איינען פֿערברעכער זאָ לאנגע געפֿאָלטערט, געמארטערט, געפּייניגט אונד געקוועלט, ביז מאַן איהן צו איינעם געשטענדניססע געצוואונגען האטטע („פֿאָלטערן" הייסט אים אונגארישען „וואללאטני"). אין נייעסטער צייט איזט דיעזע „פֿאָלטער" אבגעשאַפֿט וואָרדען — אונד דאָך ערלויבט זיך נאָך יעטצט דער ג א ר א מ ע ר בעצירקסשטוהלריכטער קאלדראָוויטש דאס פֿאָלטערן אין זיינעם בעצירקע (אים באַרשער קאָמיטאט) אנצו-ווענדען. וויר וואָללען היער בלאָס פֿאָלגענדען פֿאלל ערצעהלען: געגען דען יידישען קויפֿמאַנן א י נ נ א י ן ש פּ י ט ץ אין שאַרנאָצא האטטע דער קאָניגסבערגער פּאָסטמייסטער דיא קלאגע איינגערייכט, דאס זיך שפּיטץ געוואלטזאם אויף איינען פּאָסט-וואגען געזעטצט אונד דעגזעלבען אָהנע בעצאהלונג דעס פֿוהר-לאָהנעס וויעדער פֿערלאססען האטטע. שפּיטץ מוסטע נון פֿאָר דעם שטוהלריכטער ק א ל ד ר אָ וו י ט ש ערשיינען אונד דיעזער פֿעראורטהיילטע דען יידישען קויפֿמאַנן צו דרייא גולדען שטראַפֿע אונד פֿיער טאגע אַרעסט. שפּיטץ וואָללטע אבער ווייטער אפּפּעללירען, אבער דער שטוהלריכטער ליעס איהן גלייך מיט פֿאנדורען ערגרייפֿען אונד פֿערהאַפֿטען. פֿ ע ר ה א פֿ ט ע ן ווערע אבער נאָך גאר ניכט, מאַן האָרע נור, וואס פֿיר איינען קערקער דיעזער שטוהלריכטער ערפֿונדען האט? זאָ וויא מאַן פֿאָר צייטען איינען פֿערברעכער אין האלז-אייזען געלעגט האט, דאמיט איהן יעדער פֿאָראיבערגעהענדע זעהע אונד בעשימפּפֿע אונד זאָ וויא מאַן איינען דיעב אן איינען פֿפֿלאָק (פּראנגער) צו בינדען פֿפֿלעגט, אום איהן אָפֿפֿענטליך צו בעשעמען, זאָ לעגט דיעזער שטוהלריכטער דען צו פֿערהאַפֿטענדען אין איין היהנער-הויז (היהנער-שטייג), דאס איהם אלס „פּראנגער" דיענט. דיעזעס היהנער-הויז בעשטעהט אוים צוזאממענ-גענאגעלטען דרייא-עקיגען לאטטען אונד צור בעססערען פּייניגונג דעס געפֿאָלטערטען מאכט מאַן עס זאָ ניעדריג, דאס זיך דער מענש אין דעמזעלבען גאר ניכט אויפֿשטעללען קאַנן, אונד דער איינגעשפּערטע מוס דאַנן אויף דען שארפֿען דרייאַעקיגען לאטטען ליעגען. אויך שפּיטץ מוסטע באַרפֿוס אונד אין בלאָסעם העמד צווערסט צוויא שטונדען לאנג אין געביקטער שטעללונג אויף דען שארפֿען לאטטען שטעהען אונד זאָדאנן צוויא אנדערע שטונדען אויף דען לאטטען ליעגען — אונד זאָ געשאה איהם טעגליך וועהרענד זיינער פֿיער-טעגיגען האַפֿט. — אלס שפּיטץ היניים קאם, וואָרען זיינע קנאָבען וויא צערשלאגען אונד בלוטיגע איינשניטטע האטטען זיך אין זיינע זאָהלען אונד אין זיינען ריקען איינגעבאָהרט. — שפּיטץ ווענדעטע זיך נון אן דען אָבער-געשפּאַן, דאָך אָהנע ערפֿאָלג, דענן דאָרט הייסט עס, דאס זיך קאלדראָוויטש בלאָס איינען שפּאס מיט איינעם יודען מאכטע; אבער אין אונגארישען רייכסטאגע האטטע איין דעפּוטירטער דיעזע בעשווערדע פֿאָרגעבראַכט אונד עס וואורדע נאָך הינצוגעפֿיגט, דאס קאלדראָוויטש זאָגאר ווייבער אונד קינדער פּייטשען לאָסט. דער מיניסטער דעס איננערן האט נון איינע שטרענגע אונטערזוכונג איינגעלייטעט — אונד וויר זינד נון היער נייגיעריג אויף דען ערפֿאָלג.

* (קיין מאַנן אונד קיין געלד!) אלס וויר מאָנטאג אם 22. יוני אים אונגארישען רייכסטאגע וואָרען, אינדעם נאָך דאמאלס דיא סעמינאַר-אַנגעלעגענהייט צור פֿערהאנדלונג הערטע קאָממען זאָללען, דא זאהען וויר נעבען אונס איינען יונגען מאַנן מיט איינער עלטערן דאמע, וועלכע מיט גראָסטער אונגעדולד דען בעגינן דער זיטצונגען ערווארטעטען. דער יונגע מאַנן זאגטע: „וועגן שאָן נור דיעזע סעמינאַר-געשיכטע דורכדרינגען מאָכטע!" — אונד דיא עלטערע דאמע זאגטע: „וועגן מאַן שאָן נור דאס צוויל-עהע-געזעטץ שנעלל בעוויללינגען מאָכטע!" — וויר קאָנגטען בידע ניכט בעגרייפֿען. — דער יונגע מאַנן האטטע קיין יידישעס אויסזעהען, ער וואר אללער וואהרשיינליכקייט נאָך איין כריסט. וואס קיממערט איהן אלזאָ איין ראבבינער-סעמינאר? — דיא עלטערע דאמע שיען וויעדער איינע יידין צו זיין אונד דא זיא שאָן אין דען 60-ער יאהרען זיין קאָננטע, זאָ קאָננטען וויר ניכט בעגרייפֿען, וואס זיא דענן נאָך דיא צוויל-עהע אינטערעסירט? אונד זיעהע! דיא רייכסטאגס-אוהר צייגט אויף 10. דיא זיטצונגען בעגיננען, אונד צור זעלבען זיטצונגסצייט זאָללען ב י י ד ע אנגעלעגענהייטען (נעמליך סעמינאר אונד צוויל-עהע) צור פֿערהאנדלונג געלאנגען אונד בידע וואורדען אויפֿגעשאָבען! (זיעהע נומ' 49). אלס אָב זיא איינע טאראנטעל-שפּיננע געשטאָכען העטטע, שפּראנגען בידע אויף (נעמליך דער יונגע מאַנן אונד דאס אלטע ווייב) אונד גינגען פֿאָללער צאָרן

פֿאָלליעטאָן.

דער קארטענ-שפּיעלער.

(5-טע פֿאָרטזעטצונג.)

נאָך יענען וואָרטען שטעקטע אָנקעל יוסף דען הונדערטער אין דיא בריעפֿ-טאשע אונד זאגטע:

„נון אפרים, גאָטט ווירד דיר ווייטער גליק אונד זעגען געבען. מיר אבער ווירסט דוא עס ניכט פֿעראַרגען, וועגן איך דאס געלד ניכט לענגער בייא דיר לאססע; איך ברויכע עס — אונד אין האָפּפֿע, דאס ווייסט דוא, קאַנן מאַן יעטצט גוטע געשעפֿטע מאכען. פֿאָן דיר אבער געפֿעללט עס מיר אויסעראָרדענטליך, דאס דוא זאָ איין גוטער צאהלער ביזט. דאָך ביטטע איך דיך, ניכט פֿיעל צו באָרגען; „באָרגען מאכט זאָרגען" זאָ איזט אללעוויל מיין גרונדזאטץ! דאס באָרגען בריננגט איינען אום אונד פֿריסט זיך דורך איין געשעפֿט, וויא איינע ראטטע דורך דאס געטריידע." —

אָנקעל יוסף בעגאב זיך נון וויעדער אויף זיינען ראנדאַראַהאָף אונד ליעס דיא געשוויסטער וויעדער אלליין צוריק. דען קינדערן פֿעהלטע אבער אויך ניכטס, נור צוויא געדאנקען טהאַטען איהנען זעהר וועהע. 1) דער געדאנקע אן דען טאָד איהרער מוטטער אונד 2) דער געדאנקע אן איהרען איינגעשפּערטען פֿאטער. — מאַן זאה אויך דיעזע געשוויסטער ניעמאלס לאַכען אונד ניעמאלס הייטער, טראָטצדעם אפרים זאָלכע גוטע געשעפֿטע מאכטע.

אינצווישען זינד דיא קינדער גראָס געוואָרדען, אפרים וואורדע איין פּרעכטיגער יונגע אונד פֿאָגעלע וואר דאס שאָנסטע מעדכען אין באָסקאָוויטץ, איבעראלל, וואָ מאַן זיא זאה, זאגטע מאַן: „זאָלל איך לעבען! נאגין דיא מוטטער פֿרומט מיט איהרען אויגען!" — באלד זאהען זיא דיא מעדכען פֿאָללער נייד אן, באלד אבער בעמיטליידעטען זיא דיאזעלבע, דא זיא דאָך נור דיא טאָכטער איינעס שפּיעלערס איזט.

איבריגענס וואָללטע זיך פֿאָגעלע פֿאָן ניעמאנדעם בעמיטליידען אָדער בענייידען לאססען, זיא גינג זעלטען פֿאָם הויזע וועג, זיא בראכטע איהרע צייט מיט דער הויזווירטהשאַפֿט צו, אונד וועגן זיא צייט האטטע, נאהם זיא איין בוך אין דיא האנד, אָדער אונטערהיעלט זיך מיט דעם פֿאָגעל, וועלכען איהר אפרים פֿאָם דאָרפֿע געבראַכט האטטע. אפרים דורפֿטע מיט זיינער שוועסטער פֿאָן אללעם אויף דער וועלט שפּרעכען, נור ניכט פֿאָן א י נ ע ם, נעמליך פֿאָם פֿאטער! וועגן ער דאס וואָרט פֿאטער מעלדעטע, דא וואר זיינע זאָ זאנפֿטע אונד גוטע שוועסטער וויא אויסגעוועכסעלט; זיא שטאנד דאַנן מיט איהרען צאָרניגען בליקען זאָ דא, אלס איינע טאָכטער פֿאָר דעם מאָרדער איהרער מוטטער! — —

קעהרען וויר צו יענער נאכט צוריק, אין וועלכער אנשיל פֿאָם וויענער געפֿענגניססע נאָך הויזע געקאָממען וואר — דא מיט יענעם צייט-פּונקטע אונזערע געשיכטע בעגאָננען האטטע.

בייא דעם געהיימניספֿאָללען איינטריטטע זיינעס פֿאטערס אין דאס הויז, וואר אפרים'ס הערץ צום צערשפּרינגען. אלס ער איינע קערצע אנצינדען וואָללטע, ליעס עס דער פֿאטער ניכט צו. טראָטצדעם האטטע שאָן אפרים אין זיינען שטיללען געדאנקען דיא ריקקעהר דעס פֿאטערס דורכדאכט — אונד נון דורפֿטע ער ניכט איינמאל דאס ליכט אנצינדען, אום דען פֿאטער נאָך זיינער פֿינפֿ-יעהריגער אבוועזענהייט וויעדער צו זעהען! — —

שטילל אונד געהיימניספֿאָלל, וויא ער געקאָממען וואר, זאָ בליעב אנשיל דיא גאנצע נאכט. אָהנע נור איין וואָרט צו שפּרעכען, זאָ דאס אפרים ביינאהע צווייפֿלן מוסטע, אָב דאס נאר זיין פֿאטער איזט. אנשיל האטטע זיך אן דאס פֿענסטער היגגעזעטצט אונד זיינע האנד לאג אויף דערזעלבען שטעללע, וואָ פֿאָרדעם דער פֿאָגעל-קעפֿיג געשטאנדען איזט. דיא גאנצע נאכט הינדורך קאָננטע אפרים פֿאָן דיעזעם אנגעקאָממענען קיין וואָרט הערויסבריגגען; וועלכע קוואל פֿיר איין קינד!

עס האטטע בערייטס צו טאגען אנגעפֿאנגען, עס וואורדע העללער אונד איממער ליכטער. אפרים האטטע נאָך קיין איינע צונעטהאן אונד אנשיל שטאנד נאָך אם פֿענסטער מיט דעם געזיכט זאָ, דאס איהן אפרים גאר ניכט זעהען קאָננטע. אויף איינמאל וואורדע דרויסען מיט איינעם גראָסען האָלצערנען האממער אן דאס טהאָר געקלאָפּפֿט: איינס! צוויא! דרייא! — דיעזער טאג וואר נעמליך איין פֿאסטטאג (עס וואר שבעה עשר בתמוז) אונד דאס נעקלאָפּף וואר פֿאָם שול-דיענער, וועלכער היעמיט דאס צייכען צום געהען אינס בעטהויז געגעבען האטטע. —

מאַן זאגט, דאס איין טייפֿעל איינע היילינע זאכע (דבר מצוה) ניכט זעהען אונד ניכט הארען קאָננע; וואר נון א נ ש י ל שאָן ווירקליך זאָ ווייט פֿערקאָממען, דאס איהן נור דאס אנהאָרען איינער יידישען זאכע צוריקשרעקטע. אָדער פֿירכטעטע ער בלאָס, דאס איהן דער שול-קלאָפּפֿער זעהען ווירד, גענוג זאָפֿיעל אלס אנשיל דיעזען דרייפֿאכען שלאג אם טהאָרע הארטע, שפּראנג ער פֿאָם פֿענסטער צוריק, אלס אָב איהן לויטער טייפֿעל דאפֿאָנגעיאגט העטטען — יעטצט ערסט קאָננטע אפרים דאס געזיכט זיינעס פֿאטערס ערבליקען!